

Arhivs.

L $\frac{61}{220}$

500

PROF. DR. MED. G. BUNGE

ALKOHOLA JĀUTĀJUMS

**Latvijas pretalkohola b-bas izdevums,
Rīgā, 1937.**

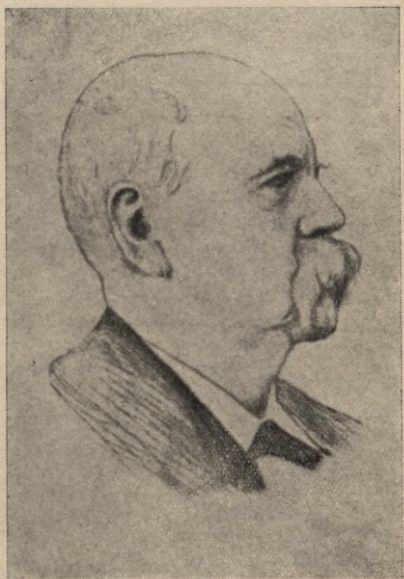
Latvijas pretalkohola biedrības

APGĀDS

pieāvā šādus savus komisijā nodotus izdevumus:

Dr. J. Kocers, L. U. tiesmedicīnas inst. asist. — Pārskats par alkohola jautājumu. 1928.	1.—
Prof. Dr. Er. Paukuls — Alkohola galvenie ļaunumi	—25
Dr. J. Skuja, Dr. J. Liepiņš, prof. Dr. K. Barons, prof. Dr. K. Kundziņš u. c. — Raksti I.	1,20
Latv. pretalkohola b-bas — Rakstu krājumi II. — XI. sēj., iesieti, à	1,—
J. Dāvis — Atturības mācība	2.—
— Pret skurbumu un reibumu	1,50
Zv. adv. G. Ķempelis — Amerikas tabeles	—20
— G. Freibergis-Brivkalnieks un latviešu prese	—20
Skolot. A. Rudītis — Audzināt atturības garā — ētisks pienākums	—20
Domas par tikumu audzināšanu	1.—
Pretalkoholiskā audzināšanas problēma mūsu tautskolā	—20
V. Upešlācis, attur. māc. instr. — Zelta grāmata: 1937. g. — Mūsu pulciņš	—80
— Mūsu pulciņš	—30
Cerības pulciņu rokas grāmata	—50
IV pretalkohola kongress Latvijā	1.—
Dr. A. Pormanis — Kamdēļ mēs slimojam	—30
Dr. iur. Aleks. Elsters, tulk. K. Vilde — Alkohola konts Vācijas tautsaimniecībā	1.—
Dziesmu gars, sak. T. Zommers	—50
Lugas: Ev. Grāmatnieces — Kā Pampaļu Pēteris sievu meklēja, 2 cēl.	—40
— Precinieki	—50
V. Gaitis — Dzērājiņa ligaviņa, 2 cēl.	—50
— Krogū, 1 cēl.	—50
Lingu Laidis — Baltais zvirbulis, kom., 1 cēl.	—50
O. Sudrabiņa — Saules tveicē, drāma 4 cēl.	1.—
M. Potāšē — Velna dzēriens	—50
M. Zalcmane — Mēs solāmies — 3 cēl.	—80
Dažādus propagandas materiālus: plakātus, kartiņas u. c.	

Apģāds Rīgā, Avotu ielā 16-a, dz. 3, tālr.23036; pastā tek. rēķ. 265.

Prof. Dr. med. G. Bunge

L $\frac{61}{220}$

Prof. Dr. med. G. BUNGE

ALKOHOLA JAUTĀJUMS

**V. Upeslāča
tulkojums un priekšvārds**

1 9 3 7

Latvijas pretalkohola biedrības izdevums

1953

0309101430

L. V. B.

In. 351396 ✓

AKC. SAB. „IZDEVEJS”
SMULĀTUMS

Akc. Sab. „IZDEVEJS”
Rīgā, Elizabetes ielā 83/85.

Prof. Dr. med. Gustavs Bunge, paauslavenais zinātnieks, ievērojamu pētījumu un darbu autors, kas medicīnā vēl šodien ir daudzkārt atzīta autoritāte, ir devis pamatus un zinātniski palīdzējis vēl kādai problēmai, kuņai līdz viņa laikam tieši trūka nopietnākas pieejas. Šī problēma ir — alkoholisms. Bunge ar visu zinātnieka aso prātu un dziļo pieķeršanos apskatāmajam jautājumam ir skaidri formulējis ne tikai alkohola fizioloģisko iedarbību uz cilvēku, bet arī rakstījis un runājis jau tīri pādagōgiskā nozīmē. Viņš ir lauzis veco, ierasto domāšanu un pagriezis to pareizā virzienā. Viņš ir bijis pat sašutis par to strupumu, ar kādu cilvēki ir piegājuši pie šī sava mantotā netikuma. Bet Bunge nekad nav ļāvis runāt jūtām vairāk kā prātam. Tieši ar to viņa rakstus ir tik tikami lasīt, ka viņi ir tik loģiski un skaidri kā reti kādam.

Bunge, apskatot alkohola jautājumu, pasaka vienmēr, ko domā. Viņš neslēpj neko un tīšām nemikstina. Viņš sāuc lietas istā vārdā. Tas ir viņa nopelns. Kā nopelniem bagāts zinātnieks, viņš drikstēja būt paties, ko uzdrošināties dažkārt neuzdrošināties mēs, mazākie cilvēki.

Tādēļ pie Bunges ir allaž un allaž mums jāatgriežas, jo reti kur (vēl gan tikai viņa slavenā laika biedra prof. Foreļa, arī Krepelīna u. c. darbos) mēs atrodam tik svaigi, pat pārsteidzoši gaiši precīzētas domas, mākslīgas apreibināšanās netikuma jautājumā.

Jā, Bunge skaidri nosauc šo parašu par netikumu! Un kādu parašu! Viņš nesoda nabaga alkoholiķi, kuņam var līdzēt vairs tikai klīnika. Nē, viņš skaidri nostājas uz vienīgi loģiskā ceļa — uz pilnīgas atturības pamatiem un tādēļ nevar atstāt nesodītus tieši mērenos, «omulības» dzērājus. *P a v e d i n ā t ā j i i r m ē r e n i e!* Tā saka Bunge. Tā saka zinātņu vīrs, kas par visu vairāk mīl patiesību, kam nav ne no kā jātrūkstas un kas radis par saviem vārdiem atbildēt.

Atkārtosim šos vārdus. Mēs drīkstam tos teikt, jo tas tā ir. Neviens netikums nav vēl likvidēts ar to, ka ir atļauts tam nodoties «mēreni»!

23. novembrī pag. g. pagāja tieši 50 gadi, kopš Bunge teica savu slaveno runu «Alkohola jautājums» (1886. g.) Bāzeles universitātes aulā. Šo runu viņš toreiz teica kā universitātes rektors, un tā sacēla milzīgu ievēribu. Pēc tam viņa ir tulkota vairāk kā 16 valodās (tā raksta pats Bunge 1912. gada martā); tikai latviešu valodā šis viens no atturības idejas pamata darbiem nav vēl pilnīgā tulkojumā parādījies. Ar cieņu gan jāpiemin *B r i v k a l n i e k a* pūles, pateicoties kuņam 1907. g. parādījās šī Bunges darba

pārstrādājums zem virsraksta «Par alus, brandvīna un vīna dzeršanu. Pēc prof. G. Bunge no Brīvkalnieka».

Mēs sniedzam šo tulkojumu pēc 1912. gada Lozannas izdevuma (281.—285.000), kuŗa priekšvārdā prof. Bunge aizrāda, ka tas papildināts saskaņā ar jaunākiem panākumiem atturības kustībā. — Malu piezīmītes esam pievienojuši praktiskos nolūkos, lai atvieglotu šī darba lasīšanu vecāko klasu skolu jaunatnei.

Lasīsim Bungi!

V. U.

Augsti godātie klātesošie! Priekšmets, kuŗa dēļ esmu sev izlūdzies jūsu uzmanību, ir mūsu dienās tik daudzkārt apskatīts priekšlasījums, laikrakstos, publiskās debatēs, ka var likties pat nekaunīgi, ja kāds atkal grib vēltīt veselu stundu šim jautājumam. Un tomēr es jūtos aicināts to darīt. Jo alkohola jautājums ir vispirms fizioloģijas jautājums, un fizioloģijas atziņas, kādas ir jāliek šī jautājuma pareiza apsvēruma pamatos, vēl joprojām nav cilvēkos izplatījušās. Atļaujiet man visu, ko stingri zinātniski var par šo jautājumu teikt, celt jums priekšā.

Jautājuma svarīgums.

Mēs zinām, ka alkohols mūsu ķermenī sadeg. Tā tad viņš ir viens no «dzīvo spēku» avotiem. No tā tomēr nevar secināt, ka viņš būtu barības viela. Lai šādu pieņēmumu pamatotu, vajadzētu vispirms gādāt pierādījumus, ka enerģija, kas radusies viņam sadegot, atradusī savu izlietāšanu normālu funkciju radīšanā. Ar to nepietiek, ka ķīmisks spraugums pārvēršas dzīvā spēkā. Pārvērtībai jānotiek pareizā laikā un vietā, pilnīgi noteiktu audu noteiktos punktos. Mēs nezīnām, vai muskuļu šķiedras, nervu šūniņas var izlietāt alkoholu kā spēka avotu. Mūsu audi nemaz nav tā iekārtoti, lai barotos ar jebkuŗu materiālu; viņi paņem no asinīm pilnīgi noteiktas barības vielas; viņi svešo un kaitīgo raida atpakaļ.

Alkohols un enerģija.

Var iebilst, ka alkoholam sadegot atbrīvotā enerģija kā siltums var mūsu ķermeņim katrā ziņā noderēt. Bet arī tas nav pierādīts. Kad alkohols siltuma avotus pavairo, no otras pu-

Kā alkohols „silda” . . .

seš viņš palielina arī siltuma atdalīšanos. Šī pēdējā ir pārsvarā: gala rezultāts ir temperatūras pazemināšanās, kas pierādīta neskaitāmos mēģinājumos vienkārši ar termometra palīdzību.

Palielinātā siltuma atdalīšanās notiek šādā kārtā. Alkohols veicina asins trauku paplašināšanos ādā; pateicoties tam, cauri vēsajai virsmai strāvo vairāk karsto asiņu; un uz āru nokļūst vairāk siltuma. Asintrauku paplašināšanās ir izskaidrojama šādā kārtā. Asintrauku sienīnās atrodas mazi, gredzenveidīgi muskuļi, kas pastāvīgi atrodas aktīvā pretkustībā. Ierosinājums šai pretkustībai iziet no zināmiem nervu audiem, kuri nonāk līdz gredzenveidīgajiem muskuļiem un kuņģiem ir kopējs centrs smadzenēs. Alkohols šo centru novājina, nervu jutība, kairināmība zūd, gredzenveidīgie muskuļi iemieg, asintrauki paplašinās, āda kļūst asinīm bagātāka un ļauj mums to skatīt krāsojoties sarkana.

Vaigu sārtosšanās pēc vīna baudas, ko vienmēr izskaidro kā alkohola ierosinošu iedarbību, ir tā tad tikai pamiruma parādība.

Lajs saka — alkohols viņu sildot aukstā laikā. Šī siltuma sajūta ir pašapmānīšanās; viņš jūt karstās asinis pavairotā daudzumā strāvojam cauri ādai. Patiesībā tomēr viņš nav sasilis, bet atdzisis. Varbūt, ka pievilšanās notiek arī tādēļ, ka apskurbst un pamirst tie nervu centri, kas uztver aukstuma sajūtas.

Vispār var pierādīt, ka visas alkohola iedarbības, kuŗas parasti izskaidro kā ierosinošas, patiesībā ir tikai pamiruma parādības.

**Alkohola
iedarbība —
pamiruma
parādība.**

Pamiruma parādība ir sevišķi psihiskā iedarbība. Smadzeņu funkcija, kas pie topošā pamiruma tiek vājināta vispirms, ir skaidra spriedums, kritika. Pateicoties tam, atbrīvota no kritikas važām, gūst virsroku jūtu dzīve. Cilvēks kļūst vaļsirdīgs un runīgs, viņš kļūst

bezrūpīgs un drošs, — viņš vairs skaidri nesaredz briesmas. Bet galvenā kārtā alkohola sastindzinošā iedarbība parādās taj apstākļi, ka viņš āpdullina katru nepatīkas un sāpju — un tieši vispirms rūgtāko, psihisko sāpju: bēdu un rūpju — sajūtu. Tādēļ arī tas jaušrais gara stāvoklis, kas saņem savā varā dzērāju sabiedrību. Nekad tomēr ar reibinātāju dzērienu palīdzību cilvēks neklūst garīgi bagātāks. Šis tik izplatītais slēdziens balstās uz pašapmānīšanos; viņš tāpat ir tikai topošā smadzeņu pamiruma simptoms: tik, cik paškritika grimst, ceļas pašpeticība.

Topošā smadzeņu pamiruma sekas ir arī dzērāja dzīvā žestikulācija un nevajadzīgie spēka izpaudumi. Saturošās robežas, kuŗas atturībnieks spēku taupīšanas nolūkos ievēro katras nevajadzīgas darbības gadījumā, ir nobīdītas pie malas. Ar to stāv sakarā arī palielinātā sirdsdarbība, paātrinātais pulss, ko allaž var izskaidrot kā pierādījumu alkohola ierosinošai iedarbībai. Ātrākā sirdsdarbība gan nav tieši no alkohola lietāšanas, bet gan rodas tajās situācijās, kādās parasti alkoholos dzērienus bauda. Liekat prātīgam cilvēkam mierīgi apgulties un dodat viņam dzert vīnu, un varat būt pārlicināti, ka sirdsdarbība no tā nemainīsies. Gluži citādi dzērāju sabiedrībā: kritika apskurbst, cilvēks nevajadzīgi plāpā; pašsavaldīšanās apskurbst, viņš nevajadzīgi žestikulē, viņš nevajadzīgi iekaist un tā nonāk pie kāpinātās sirds darbības.

Pie pamiruma parādībām, kuŗas parasti izskaidro kā uzbudinājumu, pieder arī piekusuma sajūtas apdullināšana. Tā ir cieti iesakņojusies ticība, ka alkohols piekusušo stīprina jaunam darbam un piepūlei. Piekusuma sajūta ir mūsu mašīnā drošības ventilis. Kas apdullina piekusuma sajūtu, lai strādātu tālāk, līdzinās tam,

Kā alkohols
"spēcina"...

kas ar varu slēdz ventilu, lai varētu mašīnu pārkurināt.

Maldi, ka alkohols stiprina pagurušo, tura lielā atkarībā tieši plašākās tautas aprindas. Nabaga ļaudis, kuŗu ienākumi cilvēka cienīgai eksistencei arī tā nav pietiekoši, tiek no šī uzskata pavedināti ļoti ievērojamu daļu no saviem ienākumiem izdot par alkoholiem dzērieniem bagātīgas un labi garšojošas barības vietā, vienīgi kuŗa var tos stiprināt viņu grūtajā darbā.

Ka šis uzskats par alkohola spēcinošo iedarbību ir tik neizravējams, izskaidrojas piedzīvojumos ar ieraduma dzērājiem. Kas reiz ir pieradis kārtīgi uzņemt sevī alkoholu, patiesībā alkohola ietekmē ir darbības spējīgāks, nekā viņš būtu, ja tam pēkšņi un pilnīgi alkoholu atņemtu. Pagaidām šo parādību nevar izskaidrot, bet viņa ir pilnīgi analoga citu indu iedarbībai uz tiem, kas pie tām pieraduši. Ja morfinistam atņem morfiju, viņš nevar ne strādāt, ne gulēt, ne ēst, — viņu morfijs «stiprina». Bet to, kas nav pie narkozes pieradis, neviena narkoze arī nevar padarīt darbības spējīgāku.

... un ko māca piedzīvojumi.

Labāk kā visas zinātniskās dedukcijas, arī mērenāko alkohola devu pilnīgu nevajadzību, pat kaitīgumu pierāda tūkstoškārtējie masu eksperimenti, kas izdarīti apgādājot armijas ar pārtiku un kuŗi jau noskaidrojuši, ka karavīri kara un miera laikos, visos klimatos, karstumā, lietū un aukstumā visus visstingrākos pārgājienus panes vislabāk, ja tiem atrauj **pilnīgi visus** alkoholos dzērienus.

Šādi piedzīvojumi gūti angļu karaspēkā kaferu zemē, Rietumāfrikas kara laukos un Kanadā un Indijā. Sevišķi pamācoši ir novērojumi pie «teutoņiem», kuŗi angļu karaspēkā reprezentēti bagātīgā skaitā. Tie ir, kā zināms,

svēti apsolījušies nedzert ne pīles alkoholu dzērienu; viņi tā tad nedzēra arī tajos periodos, kad pārējiem kareivjiem mērenās porcijās alkoholos dzērienus apgādāja; viņi soloja kopā ar pārējiem un izpildīja tos pašus uzdevumus, pie kam tika konstatēts, ka «teutoņi» izturēja labāk, un ka saslimšana un nāves gadījumi viņu vidū bija mazākā skaitā. Eksperiments ir sevišķi pamācošs tiktāl, ka tas nesalīdzina pilnīgi atturīgus ļaudis ar pārmērīgiem, bet ar ļoti mēreni dzerošiem. Kareivjiem absolūti nebija citas izdevības dabūt sev alkohola vairāk, kā tikai ļoti mērenos daudzumus, kādus tiem izsniedza.

Tādi pat piedzīvojumi gūti arī ziemeļameriķāņu karaspēkā, mainot ļoti mērenās alkohola devas ar pilnīgu to atraušānu no pārtikas kartes. Doktors Franks H. Hamiltons par to izsakās sekoši: «Ir nepieciešamība vēlēties, lai šādus eksperimentus Savienoto valšņu karaspēkā vairs neatkārtotu. Piedzīvojumos un novērojumos mēs esam nonākuši pie noteiktas pārlicības, ka alkohola parasta lietāšana veselām personām nekādos apstākļos nav derīga. Mēs netaisām nekādus izņēmumus ne aukstumā, karstumā, ne lietū, ne pat pie agrākiem dzērājiem, tiklīdz tie ir karavīri.»

Pie līdzīgiem rezultātiem ir nonākts kara flotē, tāpat uz tirdzniecības kuģiem, no kuriem tūkstoši Amerikā un Anglijā iet jūrā bez pīles alkohola uz borta. Tāpat šos novērojumus izdarīja kā tropiskā un mērenākā klimatā, tā jo sevišķi polārapgabalos. Valzivju ķērāju lielākā daļa ir pilnīgi «atturībnieki», kam nav ne pīles alkohola uz borta viņu grūtā darba laikā.

Un kas attiecas uz fizisko piepūli, tas der arī garīgajai. Katrs, kas izdarījis mēģinājumu, nonāk neizbēgami pie tā, ka visāda veida ga-

rīgais darbs veicas vislabāk, ja pilnīgi atsakās no visiem alkoholiem dzērieniem.

Alkohols nevienu tā tad nestiprina; viņš vienīgi apdullina piekusuma sajūtu.

Garlaicības
sajūta. —

Pie mocošām sajūtām, kuŗas alkohols apskurbina, pieder arī garlaicības sajūta. Bet garš laiks, līdzīgi piekusuma sajūtai, ir mūsu organismā pašrēgulēšanas ierīce. Kā piekusuma sajūta mūs spiež uz atpūtu, tā garlaicības mocošā sajūta spiež mūs uz darbu un piepūli, bez kuŗas mūsu muskuļi un nervi atrofētos, iemigtu, un laba veselība nebūtu iespējama. Ja garlaicību ar vienādu vai otrādu piepūli nenovērš, tā pastāvīgi aug un beidzot pārvēršas tiešām daimoniskā varā. Ir interesanti novērot, cik nožēlojamus līdzekļos tukši un slinki cilvēki meklē sev glābiņu, lai tikai bez paša piepūlēšanās izbēgtu garlaicības daimonom. Nemitīgi viņš dzen tos cauri nepārtrauktai «saviesībai» no vienas vietas uz otru, no vienas izklaidēšanās otrā. Bet visi šie bēgšanas mēģinājumi beigušies veltīgi: cilvēki beidzot taču būtu spiesti redzēt, ka kaut kādā veidā jāpiepūlē viņu smadzenes un muskuļi, lai atkal atgūtu atpūtas un apmierinājuma sajūtu, un lai piepildītu savu tukšumu, ja vien viņiem nebūtu — alkohola. Alkohols viņus no šī daimona atbrīvo maigi un viegli. Dzērājam un dzērājai sabiedrībai nekad apziņā neuzpeld paša tukšums un nevērtība. Viņiem nevajaga nekādu interešu, nekādu ideālu; viņiem ir narkozes liegā sajūta, bauda. Nekas nav cilvēka attīstībai bīstamāks, nekas neizposta un neiznīcina tādā mērā labo, kas cilvēkam ir, nekas tik nemaldīgi nenonāvē katru enerģijas atlieku, kā garlaicības atkārtota apdullināšana ar alkoholu.

„Nekaitī-
gais“ alus.

Šinī sakarībā ir jāuzsver, ka alkoholo dzērienu vidū alus ir viskaitīgākais, jo neviens cits nav tā piemērots garlaicības klūmīgajai apdullināšanai.

Vecais dzērājs vienmēr ir iztrūcies, ja kāds cilvēks «degvīna ietekmē» kļūst par zagli vai slepkavu. Ka tūkstoši pie alus notrulinās, apslinkst un noskrando, liekas viņam pilnīgi auksti un vienaldzīgi. Tas viņu netraucē viņa egoistīgā omulības mierā. Alus jau tādēļ vien ir kaitīgākais no visiem alkoholiem dzērieniem, ka neviens cits nav tik pavedinošs. Dzert degvīnu visās tautas aprindās tura par kaunu; ar pārmērīgu alus dzeršanu dižojas mūsu nācijas garīgā izlase.

Ne pie viena dzēriena neiestājas tik ātri pierāšana, kā pie alus, un neviens arī nesamaitā tik ātri apetīti uz normālu barību un nekaitīgiem baudas līdzekļiem. Neviens cits dzēriens tik ātri nepavedina uz pārmērību.

Alus aizstāvji mēdz savā labā norādīt, ka tas pie reizes esot barības līdzeklis. Nevar, protams, noliegt, ka alū ir nozīmīgi daudzumi ogļhidrātu — dekstrīna un cukura. Bet taisni lielam vairumam cilvēku barībā ogļhidrātu netrūkst, bet gan ir to par daudz. Tā tad nav nekāda pamata šādā tik ļoti dārgā ceļā vēl pievienot barībai ogļhidrātus.

Par labu atšķaidītajiem alkoholiem dzērieniem — alum un vīnam — vēl tālāk izsakās, ka viņi veicinot sagremošanu. Patiesībā mēs zinām, ka ir tieši otrādi. Daudzi mēģinājumi pie cilvēkiem un dzīvniekiem, sevišķi mēģinājumi ar cilvēkiem ar kuņģa sūkņa palīdzību un tieša personu novērošana, kuņģim ir kuņģa fistulas, ir vienprātīgi pierādījuši, ka jau mērenas alus un vīna devas sagremošanu ievērojami gausina un kavē.

Ka mērena alkoholisko dzērienu bauda, ne tikai nederīga, bet pat ir augstākā mērā kaitīga, nepārprotami pierāda angļu dzīvības apdrošināšanas sabiedrību statistika, kur redzam, ka caurmēra mūža garums pilnīgiem atturībnie-

Alkohols sa-
isina mūžu.

kiem ir ievērojami lielāks, nekā mēreniem dzērājiem.

Tāpēc arī šīs sabiedrības piešķir atturībniekiem 10—15% prēmiju rabatu.

Alkohols der gan ārstniecībā.

Runājot par alkoholiskiem dzērieniem kā baudvielām, stingri jāšķiro jautājums par viņu nozīmi kā ārstniecības līdzekļiem. Pēc daudzu ārstu atzinumiem pagaidām alkohols kā ārstniecības līdzeklis nav aizvietojams, lai gan piemēri viņa labvēlīgai iedarbībai nav uzrādīti.

Katram domājošam cilvēkam ir saprotams, ka alkoholiskos dzērienus var pielietāt tik pie akūtām vainām, kā sāpju remdinātāju pārejošam stāvoklim; nekad pret chroniskām, aiz tiem pašiem iemesliem, aiz kādiem neiesaka morfiju un chloralhidrātu — izņemot tad, ja ir «citanāzifa», lai atvieglotu miršanu.

Jārupējas par labu ūdeni.

Ļoti parasta izruna ārstiem un alus dzērājiem ir, ka arī ūdens ir kaitīgs. Te jāizrāda, ka lielākai cilvēku daļai piemīt liela nolaidība laba dzeramā ūdens apgādāšanā. Viņu attransportēt no Bordo un alu no Minchenes, to uzskata par sikumu, bet atnest ūdeni no kaimiņu akas, to uzskata par neizvedamu. Kad tik tūkstošu daļu laika un spēka, ko patērē alkohola produkcijai, ziedotu laba ūdens apgādāšanai, tad nebūtu neviena, kam būtu jādzer veselībai kaitīgs ūdens. Tomēr neskatoties uz slikto dzeramo ūdeni, ūdens dzērāju mirstība ir uzkrītoši mazāka, nekā starp mēreniem vīna un alus dzērājiem, kā to nepārprotami pierāda jau pievestie piemēri angļu karaspēkā un dzīvības apdrošināšanas statistikā.

Daudzas personas apgalvo, ka viņi alkoholu dzer ne viņa iedarbības dēļ, bet viņi dzer šo cēlo viņu sulu viņas labās garšas dēļ.

Alkohols bojā apetīti un novirza to nepareizā virzienā.

Bet prieki, ko sagādā vīna labā smarža un garša, tiek dārgi samaksāti uz citu galda prieku lēses. Baudot alkoholiskos dzērienus, garša stipri mainās: dzērāja apetīte pievēršas ti-

kai gaļas ēdieniem. Tās uzturvielas, ko vesels cilvēks ar nesamajātātu garšu labprāt ar lielu apetīti bauda, pēc kā bērns izstiepj savas rociņas veselā instinkta skubināts; cukuriem bagātos augļus un vispār saldus ēdienus, dzērājs netiko. Tiklīdz cilvēks pilnīgi atsakās no alkoholiskiem dzērieniem, viņš atkal iegūst bērna apetīti, un normālais instinkts šeit ir labākā saskaņā ar fizioloģijas atziņām, kuŗa ir atzinusi, ka cukurs ir labākais spēka avots muskuļiem. Visas pasaules tautu valodās vārds «salds» nozīmē ko patīkamu. Kad mums šis saldaiss nav patīkams, tad tas norāda uz kādu nenormālu stāvokli. Šādā stāvoklī atrodas dzērājs. Un par dzērāju es saucu katru, kas ļoti nejutās, ja dienu pa dienu kaut kādā veidā, kā alu, vai vīnu, neievada alkoholu savā ķermenī.

Es, tā tad, apgalvoju, ka nostumjot pie malas alkoholiskos dzērienus, mūsu galda priekšī tikai iegūtu, jo viņu rīcībā būtu lielāka dažādība.

Kas uzstājas pret alkoholu izliekas tūlīt par askētu. Tāpēc lai man ir atļauts manu viedokli šai jautājumā precizēt.

Lielākās cilvēku daļas barība ir par maz garšīga. Pateicoties šai trūcīgai mūsu ožas un garšas nervu apmierināšanai pēc patīkama uzbudinājuma — ir izskaidrojama šī vēlēšanās pēc sevišķām baudas vielām.

Uzturvielām būtu pie reizes arī jābūt baudu vielām. Kad visu naudu, ko mūsu dienās izdod par narkotiskām vielām, ieguldītu barības uzlabošanai, kad visu asprātību un rafināciju, ko mūsu dienās pievērs neatrisināmās problēmas atrisināšanai, kā pagatavot alu, lai nebūtu nekādas pagiras, pievērstu uzdevumam, kā barību padarīt garšīgāku, tad pieprasījuma pēc narkotiskām vielām nemaz nebūtu. Mums jāpanāk pēc iespējas lielāka dažādība

Jārūpējas
par garšīgu
barību.

un pārmaiņa mūsu barībā, lai vienmēr ar jauniem kairinājumiem iepriecinātu sirdi un prātu.

Nav diezgan, ka cilvēks ievada savā kuņģī vajadzīgo daudzumu olbaltuma, tauku un oglehidrātu. Barības uzņemšana lai sagādā cilvēkam prieku — katra maltīte lai ir svētki. Tikai tad mēs patiesi esam spirdzināti un stiprināti jaunām pūlēm un darbam.

**Atturībnieks
nav askets,
bet dzīves
baudītājs.**

Pārmetumus par askēzi es noraidu. Es apgalvoju, ka cilvēks, kas pilnīgi atsakās no alkoholiskiem dzērieniem, nekā nezaudē, bet gan tikai iegūst dzīves laimes un dzīves prieka ziņā.

Līdzšinējā apskatījumā mēs tikai paturējām acīs tā saucamās mērenās alkohola baudīšanas sekas. Pārmērību sekas attēlot, nevar šeit būt mans uzdevums. Ka pateicoties alkohola nelietīgai lietāšanai pasaulē izceļas lielākais posts, ir jau bieži pierādīts un no visiem atzīts, tāpēc es aprobežošos pavisam īsi atgādinot pazīstamās lietas.

**Alkohols
veicina :**

Ir zināms, ka nelietīgi lietājot alkoholiskos dzērienus, veselā kaņaspēkā izceļas slimības, ka neviens organs mūsu ķermenī nav pasargāts no viņa postošās darbības. Angļu ārsti pat atzīst, ka pusei no visiem saslimšanas gadījumiem par cēloni ir alkohols. Gandrīz visi ārsti ir vienis prātis, ka daudzas no šīm slimībām, sevišķi tās, kur no alkohola vairākkārtīgi atkārtojas nervu slimības — no vieglākās nervozitātes līdz pat pilnīgam ārprātam — augstākā mērā ir mantojamas. Piemēra pēc tika konstatēts, ka 300 plānprātīgiem bērniem, kuru vecāku dzīves veidu un veselības apstākļus stingri pārbaudīja (izmeklēja), atrada, ka 145 no tiem bija ieraduma dzērāji.

slimības,

nozlegumus,

Tikpat labi ir zināms sakars starp dzeršanu un nozlegumiem. Krimināltiesneši, policijas ierēdņi un cietumu priekšnieki gandrīz visās civilizētās valstīs ir vienis prātis par to, ka 70

līdz 80% no visiem noziegumiem notiek alkohola lietāšanas ietekmē¹⁾). Ar statistikas starpniecību noskaidrots, ka no 32.837 apcietinātiem 120 dažādās iestādēs pa visiem Vācijas apgabaliem 46% pastrādājuši slepkavības «reibuma stāvoklī»²⁾).

No tiem 63% nosituši līdz nāvei, 74% izdarījuši smagus miesas bojājumus, 63% vieglākus miesas bojājumus, 76% pret pastāvošo valsts iekārtu, 54% traucējuši mājas mieru, 77% noziegušies pret tikumību. Ir arī plaši zināms, ka visvairāk civilizētās zemēs pēc

¹⁾ Par to lasām A. Baera darbā «Der Alkoholismus» Berlin, Hiršvaldē 1878, g. lpp 337—360. Tāpat var salīdzinot Otto Langa priekšlasījumu «Alkoholgenuse und Verbrechen», Basel, pretalkohola savienības izdevumā, tāpat sacerējums žurnālā «Internationalen Monatschrift».

²⁾ Pret šo Baera izteicienu ir iebilsts, ka tiesā noskaidrots, ka noziegumus pastrādājuši pastāvīgie dzērāji, neviņš tieši dzērumā. Bet mums jāpadomā, ka dzērāja dzīvē ir pastāvīgi divas stadijas, kuŗas mainās viena ar otru: reibums un paģiras. Paģirās noziegumus nepastrādā, jo tad dzērājs ir absolūti bez enerģijas un uzņēmības; viņš vispirms iedzer līdz skurbulim un tad seko noziedzīgā ricība. Ka ne vienmēr cēlonisko sakarību starp alkohola lietāšanu un noziegumiem var noteikti noskaidrot, ka cēloņu un sekū apmaiņa var radīt lielu starpību, tas katrā zinā jāpiedod. Skaitļi varētu būt par lieliem. Bet viņi varētu būt arī par zemiem. Kad alkoholu pastāvīgi lietā garlaicības apskurbināšanai, kas pavedina uz slinkošanu un «slinkums ir visu nastu sākums», kad viņš darba un panākuma spējas pamazina, cilvēku ievēd sliktā sabiedrībā, cilvēku vienmēr atkal no jauna noved neapbrīnāmā stāvoklī, nespējīgu katrai pavešanai pretim turēties un noslēpē saprāta balsi — kā lai tas nenoved cilvēku arvien zemāk un zemāk, līdz, beidzot, pie nozieguma! —

Beidzot, ievēribas cienīgs ir tas fakts, ka tais apgabalos, kur alkohola ražošana un pārdošana ir aizliegta, noziegumu ir ievērojami mazāk. Par to tuvāk var atrast žurnālā «Internationaler Monatschrift zur Erforschung des Alkoholismus und Bekämpfung der Trinksitten», Basel, Fridricha Reinhardta izdevumā.

ārstu atzinumiem 20 līdz 40% no ārprātiem vīriešiem par savu drausmīgo likteni var pateikties alkoholam.

laulību
iršanu

Beidzot vēl var atgādināt, ka ievērojama daļa laulību šķiršanas — Dānijā 25%, un pašnāvnieku Anglijā 30%, Krievijā pat 40% ir dzeršanas sekas. Visu šo postu varbūt vēl labāk varēsīm acu priekšā iedomāties, ja ļausim runāt procentu vietā, absolūtiem skaitļiem.

un trūkumu.

«Ziemeļamerikas Savienotās Valstīs — kā to ziņo ministrs Everets — no 1860.—1870. gadam alkohols prasījis tieši 3 miljardus izdevumu un netieši 600 miljonu dolaru, iznīdējis 300.000 cilvēku dzīvības, 100.000 bērņus nosūtījis nabagu mājās, vismaz 150.000 cilvēkus novedis cietumā un darba mājās, vismaz 2000 pašnāvnieku, nodarījis vismaz par 10 milj. dolariem zaudējumus ugunsgrēkos un radījis 20.000 atraitnes un miljonu bāriņu. Gandrīz visās Eiropas valstīs šāda statistika uzrāda vēl daudz lielākus skaitļus. Un neaizmirsīsim, ka līdz statistikai nonāk tikai šā posta mazākā daļa. No pirmās glāzes līdz ārprātam, noziegumam un pašnāvībai ir vēl tūkstoš posta pakāpes. Tikai, kas līdz dziļākam nogrimst, tiek statistikā ievērots. Neaizmirsīsim, ka šis posts arī citu dzīves laimi saposta. Cik daudz ģimenes laimes sagrauts, cik daudz bēdu, cik daudz asaru nevainīgi ciests, cik daudz dziļu, krimstošu dvēseles sāpju, par kurām līdz statistikas birojam nekad ziņas neaiziet.

Jautājuma
saimnieciskā
pusē.

Un tad šī jautājuma saimnieciskā puse. Dažos Eiropas apgabalos $\frac{1}{4}$ no ievāktās ražas pārstrādā alkoholā. Ja pieņemsim par caurmēru kaut $\frac{1}{10}$, tad citiem vārdiem sakot $\frac{1}{10}$ no zemkopībā nodarbinātām tautām producē alkoholu. Bet — ar zemkopību Eiropā nodarbojas daudz vairāk, nekā puse no visiem iedzīvotājiem.

Tālāk padomāsim, ka liela zemes platības kalpo tikai vīnkopībai; ka vīnkopība ir bīstama laupkopība (Raubbau), viņa kalni paņem tos spēkus, ko citiem laukiem aiz darba pārpilnības atrauj. Tālāk padomāsim, ka pie alkohola ražotājiem jāpieskaita attiecīgs skaits no visiem strādniekiem, kas ražo zemkopības rīkus, mašīnas, celtnes; tālāk visi strādnieki, kas nodarbināti pie brūžu celšanas un ierīkošanas un visi strādnieki, kas nodarbināti tieši alus darītavās. Pieskaitīsim te vēl klāt visus tirgotājus, starpniekus, kuņģi izplata alkoholu, un tad lielo krodzinieku pulku, viesmīļus un viesmīles. Tad mums jāatzīst: ļoti ievērojama daļa — pat varbūt desmitā daļa no visas civilizētās cilvēces — strādā vaiga sviedros gadu no gada, dienu no dienas nemitīgā steigā, lai šo indi ražotu un izdalītu, un viss tas kopā noved pie tā, lai iznīcinātu darba spēku, tukšotu kases, bet pildītu nabagu mājas, slimnīcas, ārpātīgo iestādes un cietumus! Vai patiesi tā lai būtu cienīga nodarbošanās pasaules apdāvinātākām nācijām gadu tūkstošu kultūras mantiniecēm!?

Pacelas jautājums: Kas lai notiek pret šo neizsakāmo postu?

Ko darīt?

Atbildot uz šo jautājumu, mēs tūlīt uzdujamies uz pretestību, kas vispār rada fundamentālāko pretrunu cilvēku pasaules uzskatā. Vieni tic tikumiskaj attīstībai; citi tam netic: viņi tic tikai intelektuālai attīstībai; viņi atvairā tādēļ katrus spaidus, ar spaidiem neviens cilvēks neklūst intelligentāks; tikumīgi labāki cilvēki vispār neklūst; motīvi caurmērā paliek mūžīgi vienādi labi un vienādi slikti; tā tad — kādēļ varu!? Vajaga ļaut cilvēkiem netraucēti cīnīties par savu esamību: mulķi aizies bojā, gudrie uzvarēs; tas ir vienīgi iedomājama un vienīgi iespējama progress.

Ar šā virziena piekritējiem es nestrīdēšos. Tas mani šē aizvestu par daudz tālu. Es stāvu

Te daudz
var līdzēt
spaidis,

pie tiem, kas nešaubīgi tic cilvēces morāliskam progresam. Visa pasaules vēsture liecina par to, un es nezinu, kādēļ tad būtu vērts vēl dzīvot, ja mums šīs ticības nebūtu.

... pret ko
gan nostā-
jas alkohola
lietotāji.

Bet kas šinī ticībā dalās, tas arī pielaidīs, ka tautu tikpat maz kā individu audzina tikumībā bez spaida. Te vajaga iejaukties valsts varai. Ja valstij ir tiesība sodīt pārkāpumus — pat sodīt ar nāvi — tad viņai ir arī tiesība pārkāpumus novērst. Es gan zinu, ka pret to sašliesies visa liberālā doktrīna. «Tā jau būtu aizbildniecība!» Bet attiecībā uz citu narkozi — morfiju — katrs pielaiž aizbildniecību. Morfija pārdošana ir aizliegta visās valstīs. Te taču īstenībā katrs indivīds ar valsts varu tiek pasargāts no paša vājībām. Ir augstākā mērā raksturīgi, ka gadu no gada simtiem ārstu krīt par upuri morfija kaislibai, jo viņi ir vienīgie, kam šī inde ir viegli pieejama; viņi ir vienīgie, kuriem valsts aizgādniecības labums nekļūst par viņu daļu. Še redzams, ka intelligence cilvēku nepasargā; neviens neredz šo postu tik skaidri acu priekšā kā ārsts; viņam vajaga tomēr aizgādniecību aizsardzībai pret paša vājībām.

Bet kā ir ar
morfiju?

...augļošanu,

Tāpat arī augļošana ir aizliegta ar likumu. Vai tad tā arī nav aizbildnība un brīvības ierobežošana? Un vai augļotājs nav tūkstoškārt labāks par alkohola ražotāju un alkohola tirgotāju? Pirmais laupa citiem cilvēkiem tikai naudu, bet pēdējais bez tam vēl viņu veselību, saprātu, godu un sirdsapziņu! Hazarda spēles ir visās civilizētās valstīs aizliegtas. Un tomēr briesmas, ko sagādā hazarda spēles sabiedrībā, samērā ātri pazūd, salīdzinot ar dzeršanas kaislības sekām. Kā jūs par to spriestu, ja kāds sacītu: man hazarda spēles sagādā baudu; tā ir mana patīkamākā atpūta pēc darba; viņa mani izklaidē; ved mani uz citām domām.

... un ha-
zarda
spēlēm?

Briesmas man no tam nedraud, jo es pilnīgi valdu par sevi, es nekad nepieļaušu, ka šī mana mīlākā nodarbošanās kļūst par kaislību; tāpēc es vēlos, lai uz katra ielas stūra atvērtu spēļu eļli, lai es varētu kuņā katrā vietā un laikā iegriezties un sev sagādāt prieku. Ka citi ir tik vāja rakstura un ieogrūž postā sevi un savu ģimeni — kāda man tur gan daļa.

Tomēr stāvēsīm taisnības pusē! Tas ir taisni tas viedoklis, kuŗu lielākā cilvēku daļa ieņem attiecībā par alkohola jautājumu. Nekur citur mums neatklājas cilvēku šaursirdība tik skaidri, kā tuvāka viņu izturēšanās novērošana alkohola jautājumā. Ar kādu vārdu lai to apzīmē, kad cilvēks sev saka: Lai gadu no gada miljoniem cilvēku nonāk slimnīcās un vājpātīgo iestādēs, lai miljoni ar savām ģimenēm iekrit postā, tiek novesti līdz izmisumam un pašnāvībai — kād tik man katru vakaru ir glāze alus — vai — kad tik es varu iekasēt savas alus darītavu akciju dividendes!

Domāsim tāpat arī par alkoholu.

Aplamo izrunu, ka nevajaga dot piemēru pārmērībām, bet vienmēr ievērot mēru, es atraidu. Pašsavaldīšanās, pārākuma apziņa nevienu neatsvabina no pienākuma ar labu piemēru ietekmēt tos, kuŗus var glābt tikai pilnīgā atturība.

Mērenība šeit ir aplamība.

Mēs nedrīkstam aizmirst, ka **neviens dzērājs vēl nav izglābts ar mērenības priekšlikumu.** Visos gadījumos, kur tas izdevies, tas panākts tikai pārliecinot, ka vienīgais glābiņš ir pirmās glāzes atraidīšana. Un tautas dzeršanas kaislību nevar citādi dziedēt, kā atsevišķam individam.

Otrkārt, mēs nedrīkstam aizmirst, cik daudz var sasniegt ar piemēru. Mēs nedrīkstam aizmirst, ka lielākā cilvēku daļa pēc cēloņa neprasa. Viņi nekad neprasa: **kāpēc** es to lai daru?, bet gan vienmēr **«kā to dara?»**

Tāpēc redzamas personas piemērs panāk tūkstoškārt vairak, nekā visi prāta slēdzieni un pamācības. Tie, kas domā, ka viņi ir aicināti tautu audzināt, lai iesāk paši ar sevi. Tas ir izglītoto turīgo un valdošo šķiru pienākums — visur ietekmēt ar savu priekšzīmi. Tikaj tā varēs ietekmēt masas ar likuma varu pret dzeršanas kaislību. Tik ilgi, kamēr vienīgi nabagam atņems viņa degvīnu, bet no sava viņa neatteiksies, tikmēr neviens neticēs šo centienu derīgumam. Motīvu skaidrībai ir tikai viens pārbaudes akmens, viena mēraukla — upuris, ko patiesi nesam.

Ne viens cilvēks, kas nododas alkoholo dzērienu baudai — un lai arī tā būtu mērenākā viņa bauda — nevar atsvabināties no pārmetuma, būt par pavadinātāju. Katrs dzērājs kādreiz bijis mērens dzērājs. Un katrs, kas ar savu piemēru pavadina citus mēreni dzert, pavadina arī vienu daļu no tiem uz pārmērībām. Viņš iekustina akmeni ritienam un nav vairs viņa spēkos to apturēt. Pārmetums par pavadināšanu neskar pārmērīgos. Tiem taisni pretēji piekrīt lielais noplēns, ar savu piemēru atbaidīt.

Pavadinātāji ir mērenie.

Pavadinātāji ir mērenie. Un tik ilgi, kamēr nemitēsies pavadināšana, nekad nebeigsies arī pārmērība ar savām sekām: slimībām, ārprātu un pārkāpumiem. Kas tam nepiekrīt, nepazīst dzeršanas apkaļošanas vēsturi.

Alkohols tautu cīņā.

Tomēr, pietiek vārdu. Ar runām un priekšlasījumiem egoisms netiks pārvarēts, turpretim ar cīņu un vajadzību, «ar asinīm un dzelzi». Franči tūlīt pēc sakaušanas izdeva likumus, kas ierobežoja dzeršanu. Tas bija tikai iesākums. Saprotams, ka vācieši uzvaras reibumā nemaz nepadomāja, kas būtu nederīgs, sapuvis viņu valstī. Bet še nav tikai cīņa ar lielgabaliem un šautenēm, kas nederīgo uzvārdītu dienas gaismā. Tas notiek ne mazāk slepkavīgās un ne-

žēlīgās cīņās, tā saucamās miermīlīgās sacensības laukā, kuŗu tautas izcīna saimnieciskā laukā. Ka semītu un Eiropas tautu cīņā pirmajiem atturība ir viens no galveniem ieročiem, ir no visiem atzīta lieta. Antisemītiem gan sava propaganda jāsāk ar to, ka likvidētu pašu riebīgo alus žūpošanu. Tāpat ir vispār atzīts, ka eiropiešu jaunās pasaules daļas kolonizācijas sacīkstēs atturība deva lielu priekšrocību. Ir zināms, ka vācietis Amerikā, neskatoties uz visiem ģermāņu tikumiem, pazūd starp citām nācijām, jo viņš par daudz nešķirami turas pie sava alus kausa. Tautu «miermīlīgā sacīkstē» rases bez žēlastības tiek mītas kājām, kuŗas negrib atlaisties no alkohola.

Nevajaga
gaidīt visu
no valsts.

Nevajaga palīdzību gaidīt tikai no valsts. Privātām biedrībām jā sagatavo ceļš likumdošanas varai. Bet šīm biedrībām pilnā mērā jā aizstāv pilnīgās atturības princips. Pretalkohola cīņas vēsture māca, ka dažāda veida mērenības piekritēju biedrības nekā nav panākušas un ar savu nepilnību uzvēlušas sev smieklīgu ma lāstu, turpretim atturības biedrības uzrāda visspožākos panākumus. Ziemeļamerikā¹⁾ viņas jau panākušas ar tautas nobalsošanu vairākos štātos pilnīgu alkoholisko dzērienu ražošanas un pārdošanas aizliegumu un visos pārējos štātos liela, ar katru dienu augoša partija prasa to pašu. Štātu lielākā daļa ir pieņēmusi tā saucamo *Local Option Laws*, t. i. likumu, kas atsevišķām pilsētām, pagastiem vai arī vi-

1) Lai varētu šajā spēcīgajā Ziemeļamerikas kustībā orientēties, tad ir ieteicamas šādas grāmatas: «One hundred years of temperance, a memorial volume of the centennial temperance conference, held in Philadelphia, Pa., September 1885.» New-York 1886, un «Annual report of the national temperance society and publication house». New-York. Tālāk — laikrakstu — «The national temperance advocate».

sai grafistei piešķir tiesības aizliegt alkoholisko dzērienu ražošanu un pārdošanu. Anglijā to skaits, kas nodevuši solījumu pilnīgai atturībai, sasniedz jau 5 miljonus, un liberālā partija ir spraudusi savā programmā Local Option likumu. Zviedrijā ir 300.000 atturībnieku, Norvēģijā 200.000 un Dānijā 100.000. Somijā ir Local Option likums un viņu izlietāja, bez izņēmuma, visas lauku draudzes — apmēram divi miljoni cilvēku. Šveicē, vīna zemē, atduramies uz sevišķām grūtībām. Neskatoties uz to, atturības biedrībām ir 40.000 biedru un kustība visā līnijā iet uz priekšu²⁾).

Vispār ir izrādījies, ka tur, kur ir akceptēts pilnīgās atturības princips, kustību ne ar ko vairs nevar aizkavēt; viņai vajaga augt un viņa visur augs tik ilgi, kamēr beidzot būs sasniegts likumdošanas ķermenī liels vairākums un biedrību mērķis — pilnīga atturība no visiem alkoholiskiem dzērieniem.

Atturība ir
ceļš uz per-
sonīgo brī-
vību, un
mums ir tie-
sība uz to.

Kad pret alkohola aizliegumu protestē tā saucamās individuālās brīvības vārdā, tad ar to tik apliecina, ka šis jautājums vēl nav izdomāts. Pie prasības pēc «totālās prohibīcijas» lieta grozās vienkārši ap katra cilvēka pirmo un dabīgāko tiesību. Lieta grozās ap **pašajstāvēšanās tiesību**. Mēs nedrīkstam nekad aizmirst, ka dzērājs dara ļaunu ne tikai sev, bet apdraud visu savu apkārtni. Ik gadus tūkstošiem iet bojā **citu** dzeršanas dēļ. Es atgādināšu noziegumu un nelaiemes gadījumu statistiku. Es atgādināšu tos miljonus, kas jau slimi un kropli piedzimst **citu** dzeršanas dēļ, kas ar savu postu ir visas sabiedrības nasta, kas šo postu manto no bērniem uz bērnu bērniem. Laikam

²⁾ Šai kustībai visās zemēs vislabāk var izsekot pēc «Internationalen Monatschrift zur Erforschung des Alkoholismus und Bekämpfung der Trinksitten». Basel, Verlag von Friedrich Reinhardt.

nebūs neviena cilvēka, kas nebūtu cietis no **ciņu dzeršanas**. Mums ir tiesības uz **pašreizējām**. Mēs jau nepavisam neesam spiesti dzīvot kopā ar cilvēkiem, kas pastāvīgi skraida apkārt ar apdullinātām smadzenēm. Ka tikai mums ir vara to novērst — tiesības uz to mums jau ir sen. Bieži dzirdam runājam, ka ar šādu piespiedu ierobežošanu beidzot nekā nepanākšot; tauta ķeršoties tad pie citām, pat iespējams vēl kaitīgākām narkozēm, kā opijs un morfijs. Tas ir deklarēts argumentu bankrots. To var iebilst pie katras cenšanās pēc kā laba. Tas ir gluži tāpat, ja kāds tēvs teiktu: nav vērts manus dēlus audzināt. Aizliedzu es viņiem vienu nerātību, viņi izdomā tūlīt kādu citu. — Labai valdībai jāatrodas nemīlīgā cīņā ar tautas vajībām. — Vairākkārtējais apgalvojums, ka Mainas štātā alkohola aizlieguma pieaudzis opija un morfijs patēriņš, ir, starp citu, tendenciozs atradums. Lieži dzirdam tālāk apgalvojam, ka atturības centieni novedot pie liekulības. Arī šis iebildums ļaujas pacelties pie katra centiena uz labu. Tiklīdz kādai kustībai piesienas redzami un iespaidīgi vīri, atradīsies vienmēr arī personas, kas aiz liekulības iet līdz. Vai tāpēc būtu jāatmet katra cenšanās pacelt tikumību?! Pagaidām to skaits, kas aiz liekulības dzer, ir tūkstošas reizes lielāks par to skaitu, kas aiz liekulības nedzer.

Beidzot, mēs dzirdam vienmēr iebilstam: ja alkohols patiesi būtu tik kaitīgs, tad jau sen cilvēku dzimumam būtu jāiznīkst, jo dzeršana ir vecāka par vēsturi. Uz to var atbildēt, ka agrākos laikos bija neiespējami producēt tādas milzīgas alkohola daudzumus, kā mūsu dienās, kur attīstītā zemkopība, uz priekšu ejošā fizika un ķīmija, kopā ar milzīgiem kapitāliem ir nostādītas tautas pavešanas darbā. Nebija arī senākos laikos akciju, tvaika aldarītavas un

Mums ir tiesības uz pašreizējām un neesam spiesti dzīvot kopā ar apskurbiem cilvēkiem.

Lielākā daļa iebildumu, ko ceļ pret alkohola aizliegumu, ir vienpusīgi un viegli atspēkojami.

Vecmodi-
gais uzskats
par alkohola
baudu.

alus palastu, kas pūli vilinātu iekšā ar elektrisk-
ko gaismu un orķestra skaņām.

Visi iebildumi, kas vēl būtu ceļami pret alkohola izliegšanu, ir tikpat tendenciozi un viegli atspēkojami. — Bet es tomēr zinu, augsti godātā sapulce, ka ja arī es visus iebildumus atspēkotu, daudzi no jums beidzot tomēr teiktu: Tas viss ir pelēka teorija. Kāpēc mēs lai neizmantojam šo brīnišķīgo dabas dāvanu!? Priekš kā tad nogatavojas saules staros vilinošās vīnogas — cēlais vīns! Visi dzejnieki viņu apdziedājuši! Dievam un cilvēkiem viņš ir iepriecinājis sirdis! Un mēs lai no viņa izvairāties! Kāpēc lai mēs prātu neapdullinām? Mēs negribam vienmēr būt tikai auksti, prātīgi un aprēķināmi! Mēs gribam būt nevainīgi, bez vilts! Mēs pa laikam gribam būt atkal jauni, bez rūpēm un priecīgi kā bērni! Kas lai no pasaules iznāk, kad viņā valdīs tikai aukstais aprēķins. Vai aukstais aprēķins arī nenoved pie netikumības, pārkāpumiem? Un vai no šiem avotiem radušies pārkāpumi nav visnegēlīgākie no visiem?! Mums dvēseles dzīvei vajaga viņas tiesības apmierināt — un par katru cenu! Un kad citādi neiet — tad ar alkoholu! Mēs «mīlam labus cilvēkus un stiprinošus dzērienus!» Augsti godātā sapulce! Patiesība no visa tā ir gluži pretējais. Tas vienkārši nav taisnība, ka mēs nevaram bez alkohola iztikt, lai apmierinātu dvēseles dzīves tiesības. Ir taču cēlāki prieki! Patiesi, pie tā pieder labs gabals dvēseles nabadzības un dvēseles rupjības, ja turā Bachusa prieku par augstāko prieku un alkohola narkozes baudu par lielā laimi. Taisni alkohols cilvēkus kavē sekot cēlākiem priekiem; viņš kavē mūs izkopt cēlu draudzību un sabiedriskumu, tiem pieslieties un ar viņiem iesilt kopējos ideālos. Ir fakts, ka neskaitāms skaits ļaužu gadu no gada pavada ik vakarus kopā, lai gan viņiem nekā kopēja nav, kā vie-

Bachusa
prieki — dvē-
seles naba-
dzības zīme.

nīgi mīlestība pret to pašu alu. Cik nesaprātīgi bieži nesaaicina sanāksmes! Vai personām, kuŗas saved kopā, ir kas kopējs ko pārrunāt, pēc tā neprasa. Saimnieks ir pavisam bezrūpīgs; viņam vajaga tik pudeles uzlikt uz galda, lai visos tas atrastu lielāko piekrišanu, un vēl nākošā dienā slavē sanāksmes garīgo ierosmi un saimnieka laipnību.

Nebūtu mums alkohola, tad katram, kas grib rīkot viesības, būtu nopietni pašam jāapsver, vai personām, kuŗas viņš vēlas saaicināt, ir kas, ar ko viņas varētu kopējā laika kavēšanā viena otru iesildīt. Daudzas viesības tad izpalīktu. Cilvēki uz kādu laiciņu atvilktos vientulībā, lai piepildītu savu tukšumu, līdz beidzot tad prasība dalīties tajā, kas iekšienē iekustināts, izlaužas uz āru ar neapturamu spēku. Tad arī nonāktu pie tādām saviesībām, kuŗas pārspētu visu garīgās dzīves un nepiespiestās jautības ziņā un ko viņa gars nekad neiespētu radīt. Prasība pēc domu izmaiņas un līdzdalības ir dziļi iesakņojusies mūsu iekšējā dabā; tā nelaižas sevi apspiest. Katra normāla tieksme spēcīnās tādā mērā, par cik viņu cenšas apspiest. Mūsu sabiedriskuma tieksmi nekad neapspiež, viņu vienmēr veicina; viņu ar alkoholu mākslīgi ēdina un kopj. Tāpēc viņa gurdēni veģetē, kā novītis siltumnīcas augs.

Pavisam bēdīgi, ka jau jaunatne ķeŗas pie alkohola, lai padarītu panesamāku savu sabiedrību. Gēte saka: «Jaunība ir reibums bez vīna». Un nu pameklēsim šo jaunatni — piemēra pēc starp mūsu vācu studentiem! Es apgalvoju: ja šie mūzas dēli gribētu tikai vienreiz pamēģināt savas saviesības veidus izvest bez alkohola — viņi no garlaicības visīsākā laikā izklistu pa visiem vējiem. Ar alkohola palīdzību mākslīgi veidotā sabiedriskā dzīve kavē akadēmisko jaunatni grupēties dabīgā veidā pēc kopējiem ideāliem un interesēm.

Bez*alko-
hola celtos
mūsu viesību
vērtība.

Jaunatnei
jābūt
atturīgai.

Bet ar mūsu nāciju izglītoto jaunatni stāv vēl sliktāk. Vai neiesākas studentu dzīves atdarināšana jau skolā? Jau skolas zēns nepazīst labāku sabiedrību kā pie alus. Vai tam nevajāga novest pie priekšlaicīga vecuma, pie nejutības! Vai katru ideālismu nevar tā apslāpēt jau dīglī?

Jāattīsta patika baudīt dabu un visu citu, kas labs un cēls.

Alkohols dara cilvēkus laiskus, neuzņēmīgus pret katru piepūli. Tā arī beidzot cieš viņa prieks par skaisto dabu. Jo patika uz ķermenisķu piepūli, patika iet, airēt, kāpt kalnos būtiski saistīta ar neaptumšotu dabas baudu. Alkohols šo prieku nonāvē. Tikaj ar grūtībām alus dzērājs aizvelkas līdz nākošaj dzertuvei; tur paliek viņš sēžot kā piekalts. Gan labi zinu, ka šis viesnīcas izbūvētas vietās ar skaistu izredzi. Bet cik gan citādi izskatās plašā, skaistā Dieva pasaule veselīgi klejojot, nekā skatoties pa dzertuves logu. Alkohols cilvēkus notrulina un padara neuzņēmīgus pret cēliem dzīves priekiem — viņš noved pie vispārējas dvēseles kropļošanas.

Atbrīvojo-ties no alkohola mēs atbrīvošim ceļu arī ideāliem.

Nonāvējot ideālo uzskatu, alkohols kļūst par varenu kavēkli cilvēces tikumiskaj attīstībai. Chroniskā narkoze neļauj tautaj nākt pie apziņas par tikumības ideālu trūkumu. Kur kāda sirdsapziņas balss paceļas, viņu alkoholā noslāpē. Kur rodas kāda prasība pēc cēlākiem priekiem, tur nepārtraukta alus straume to noskalā.

Šo ideālo uzskatu zušanu var pie cilvēka pazīt jau ārēji. Cilvēka ieskatī iezīmējas viņa sejā. Un nu apskatāt visus šos dzērājus, kuru sejas pazūd arvien vairāk un vairāk cēlie sejas panti un dod vietu brutālaj izteiksmei. Puse no visiem vīriešiem ir tādā kārtā izkēmoti no tā saucamās mērenās alkohola baudas.

Uzvar vienmēr beidzot nesavtība.

Saņemot visu kopā, mums jāatzīst: visu alkoholo dzērienu pakāpeniskai un pilnīgai iznī-

cināšanai nestāv ceļā nekas cits, kā vienīgi un tikai — brutālais egoisms. Šis egoisms tomēr nevar šo cīņas lauku noturēt. Vienmēr uzvar beidzot nesavtība; uzvar tie, kas apņēmušies nest vislielākos upurus. To māca visa pasaules vēsture. Tas ir mierinājums, kas visās dzīves neizdevībās tura mūs taisni. Tas lai būtu spēka avots cīņā pastāvēt līdz galam. — Uzvara ir mūsu.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309101470

Jau 15 gadus

iznāk vienigais
atturības kustības mēnešraksts

„Jaunā Balss“

ar Jaunatnes pielikumu

rūpīgā vadībā un kuplas līdzstrādnieku
saimes pabalstīts. Žurnāla mērķis —
no apreibināšanās parašas valgiem
brīva latvju tauta

Vai arī Tu to vēlies?

„Jaunā Balss“ aicina cienīt cilvēka
veselību un dabīgos spēkus, jo tie
vajadzīgi mūsu valstij.

Arī Tu to vēlies!

Tādēļ — abonēsim un pabalstīsim šo vērtīgo un
kultūrālo izdevumu, kas atturības idejā
redz labāku nākotni Latvijai

Abonēšanas maksa: Ls 4.— gadā; izd.
Latvijas pretalkohola b-ba. Redakcija un
kantoris: Rīgā, Avotu ielā 16-a, dzīv. 3.

15. JUNI 1937

Pavedinātāji ir mērenie. Un tik ilgi, kamēr nemitēsies pavedināšana, nekad nebeigsies pārmerība ar tās sekām. Kas tam nepiekrīt, nepazīst dzeršanas apkaŗošanas vēsturi.

Prof. Dr. med. G. BUNGE.